

28. MEZINÁRODNÍ SROVNÁNÍ

V této kapitole jsou uvedeny vybrané statistické ukazatele, které slouží ke srovnání mezi ekonomikami zemí Evropské unie a některých dalších zemí. Tyto ukazatele jsou sestavovány v Eurostatu na základě pravidelně zasílaných údajů z národních statistických úřadů, některá data se přebírají od mezinárodních organizací (např. OECD, Evropská centrální banka).

Jednotlivé země, jejichž hodnoty ukazatelů se v tabulkách srovnávají, jsou řazeny abecedně podle názvů zemí v češtině. Česko-anglický přehled názvů zemí najdete v metodickém úvodu této kapitoly v anglické verzi. Údaje za Evropskou unii a Eurozónu jsou, pokud byly k dispozici, v tabulkách předřazeny jednotlivým zemím.

Evropská unie (EU 28) je ekonomické a politické uskupení 28 států Evropy. V následující tabulce je stručně shrnut vývoj EU od roku 1993, kdy vstoupila v platnost Maastrichtská smlouva.

Země EU	Datum vstupu	Zkratky seskupení				
Belgie, Dánsko, Francie, Irsko, Itálie, Lucembursko, Německo, Nizozemsko, Portugalsko, Řecko, Španělsko, Velká Británie	1. 11. 1993 (Smlouva o Evropské unii)	EU	EU 15			
Finsko, Rakousko, Švédsko	1. 1. 1995			EU 25		
Česká republika, Estonsko, Kypr, Litva, Lotyšsko, Maďarsko, Malta, Polsko, Slovensko, Slovinsko	1. 5. 2004				EU 27	EU 28
Bulharsko, Rumunsko	1. 1. 2007					
Chorvatsko	1. 7. 2013					

Eurozóna 19 (EA 19) je území těch členských států Evropské unie, které přijaly euro jako společnou měnu v souladu se „Smlouvou o založení Evropského společenství“. K 1. 1. 2015 má eurozóna 19 členů. Následující tabulka poskytuje přehled o termínech, kdy země začaly používat euro.

Země Eurozóny	Datum	Zkratky seskupení					
Belgie, Finsko, Francie, Irsko, Itálie, Lucembursko, Německo, Nizozemsko, Portugalsko, Rakousko, Řecko, Španělsko	1. 1. 2002	EA 12	EA 13	EA 15	EA 16	EA 17	
Slovinsko	1. 1. 2007						
Kypr, Malta	1. 1. 2008					EA 18	EA 19
Slovensko	1. 1. 2009						
Estonsko	1. 1. 2011						
Lotyšsko	1. 1. 2014						
Litva	1. 1. 2015						

Pod souhrnným názvem „**Ostatní**“ jsou tabulky rozšířeny o země ESVO, země usilující o vstup do EU (Makedonie a Turecko) a země s vyspělou ekonomikou z jiných kontinentů (Japonsko, Spojené státy), za něž jsou k dispozici srovnatelné údaje.

Poznámky k tabulkám

Tab. 28-1. Rozloha území, počet obyvatel a přírůstek/úbytek obyvatel v roce 2014

Celková rozloha k 1. lednu je uvedena včetně vnitrozemských vod a vyjádřena v km². Průměrný počet obyvatel je vypočítán jako aritmetický průměr počtu obyvatel k 1. lednu dvou po sobě následujících let.

Přirozený přírůstek/úbytek na 1 000 obyvatel je poměr přirozeného přírůstku/úbytku během roku (živě narození minus zemřelí) k průměrnému počtu obyvatel v daném roce. Přirozený přírůstek nastane, když je počet živě narozených vyšší než počet zemřelých. K přirozenému úbytku dochází, když je živě narozených méně než

zemřelých. Celkový přírůstek/úbytek na 1 000 obyvatel je poměr přírůstku/úbytku během roku k průměrnému počtu obyvatel v daném roce. Přírůstek/úbytek obyvatel se skládá z přirozeného přírůstku/úbytku a přírůstku/úbytku stěhováním.

Tab. 28-2. HDP na 1 obyvatele ve standardech kupní síly (PPS)

Hrubý domácí produkt (HDP) je měřítkem ekonomické výkonnosti. Je definován jako hodnota veškerého vyrobeného zboží a služeb minus hodnota jakéhokoliv zboží a služeb použitých při jejich tvorbě. Objemový index HDP na obyvatele vyjádřený ve standardech kupní síly je vyjádřen ve vztahu k průměru EU 28, který je roven 100. Pokud je index za určitou zemi vyšší než 100, znamená to, že HDP na obyvatele této země je vyšší než průměr EU 28 a naopak. Údaje se uvádějí ve standardu kupní síly – společně měně, která stírá rozdíly v cenových hladinách mezi zeměmi a umožňuje tak objemová srovnání HDP mezi jednotlivými zeměmi. Upozornění: index se hodí pro srovnání zemí, nikoliv pro porovnávání v čase.

Tab. 28-3. Míra růstu reálného HDP

Výpočet roční míry růstu objemu HDP dovoluje srovnání dynamiky hospodářského vývoje jak v čase, tak i mezi různě velkými zeměmi. Pro měření míry růstu objemu HDP je HDP v běžných cenách vyjádřen v cenách předchozího roku a takto vypočítané pohyby objemu jsou vztaheny k úrovni referenčního roku, což se nazývá zřetěžená řada. To znamená, že pohyby cen nebudou zvyšovat míru růstu.

Tab. 28-4. Reálná produktivita práce na 1 zaměstnanou osobu

Produktivita práce se měří jako podíl HDP (hrubý domácí produkt, zřetěžené objemy, referenční rok 2010, ve standardech kupní síly) na zaměstnanou osobu (celková zaměstnanost, všechna odvětví, počet osob). Zaměstnaná osoba na plný nebo částečný úvazek se zde nerozlišuje.

Tab. 28-5. Hrubý dluh vládních institucí

Hrubý dluh vládních institucí je definován v Maastrichtské smlouvě jako konsolidovaný hrubý dluh vládních institucí v nominální hodnotě, nepsaleny na konci roku v následujících kategoriích vládních závazků (dle definice v ESA 2010): oběživo a vklady, cenné papíry a půjčky. Sektor vládních institucí tvoří subsektory ústředních vládních institucí, národních vládních institucí, místních vládních institucí a fondy sociálního zabezpečení.

Tab. 28-6. Hrubé domácí výdaje na výzkum a vývoj (GERD)

Hrubé domácí výdaje na výzkum a vývoj v procentech HDP. „Výzkum a experimentální vývoj (VaV) zahrnuje systematickou tvůrčí práci konanou za účelem rozšíření poznání, včetně poznání člověka, kultury a společnosti a využití tohoto poznání v praxi“ (Frascati manuál, 2002, § 63).

GERD zahrnuje výdaje na výzkum a vývoj (VaV) z následujících sektorů: podnikatelského, vysokoškolského, vládního a soukromého neziskového. Ukazatel sleduje klíčové investice do VaV, které podporují budoucí konkurenceschopnost a mají za následek vyšší HDP.

Tab. 28-7. Míra inflace

Průměrná roční míra změny Harmonizovaných indexů spotřebitelských cen (HICP). Harmonizované indexy spotřebitelských cen jsou vytvořeny pro mezinárodní srovnání inflace spotřebitelských cen. HICP využívá např. Evropská centrální banka ke sledování inflace v Hospodářské a měnové unii a k odhadu sblížení inflace, jak je vyžadováno Článkem 121 Amsterdamské smlouvy. Pro Spojené státy a Japonsko jsou v tabulce využity národní indexy spotřebitelských cen.

Tab. 28-8. Komparativní cenové hladiny

Komparativní cenové hladiny konečné spotřeby soukromých domácností včetně nepřímých daní. Komparativní cenové hladiny jsou poměry mezi paritami kupní síly a devizovými kurzy každé země. Paritou kupní síly je poměr měnové konverze, který přepočítává hodnoty ekonomických ukazatelů, vyjádřené v domácí měně, na měnu společnou, která se nazývá standard kupní síly (PPS). Vyrovnáním kupní síly různých národních měn umožňuje tento standard srovnání ukazatelů mezi jednotlivými státy. Poměr je koncipován vzhledem k průměru EU (EU 28 = 100). Pokud je tento poměr za určitou zemi vyšší/níže než 100, znamená to, že daná země je relativně dražší/levnější než průměr EU.

Tab. 28-9. Míra zaměstnanosti

Míra zaměstnanosti je vypočítána vydělením počtu zaměstnaných osob ve věku 15 a více let počtem všech osob v této věkové skupině. Ukazatel je založen na Výběrovém šetření pracovních sil EU.

Tab. 28-10. Míra nezaměstnanosti

Míry nezaměstnanosti představují nezaměstnané osoby jako procentní podíl z pracovní síly = aktivního obyvatelstva. Pracovní síla je celkový počet zaměstnaných a nezaměstnaných osob. Do nezaměstnaných osob patří osoby ve věku 15 až 74 let, které:

- byly bez práce (nebyly zaměstnané) během referenčního týdne;
- byly připraveny k nástupu do práce, tzn. že byly připraveny pro výkon placeného zaměstnání nebo zaměstnání ve vlastním podniku před koncem dvou týdnů následujících po referenčním týdnu;

- c) hledaly aktivně práci, tzn. že podnikaly aktivní kroky pro hledání placeného zaměstnání nebo zaměstnání ve vlastním podniku ve čtyřtýdenním období končícím referenčním týdnem, nebo které našly práci s pozdějším začátkem, tj. max. v tříměsíčním období.

Tab. 28-11. Míra dlouhodobé nezaměstnanosti

Podíl počtu dlouhodobě nezaměstnaných (12 měsíců a déle) na celkové pracovní síle (v procentech). Celková pracovní síla je celkový počet zaměstnaných a nezaměstnaných. Doba trvání nezaměstnanosti je definována jako doba hledání práce nebo jako doba od posledního zaměstnání (pokud je toto období kratší než doba hledání práce).

Tab. 28-12. Míra ohrožení chudobou po započtení sociálních dávek

Podíl osob s ekvivalizovaným disponibilním příjmem pod hranicí ohrožení chudobou, která se stanoví jako 60 % mediánu národního ekvivalizovaného disponibilního příjmu (po započtení sociálních dávek).

Tab. 28-13. Veřejné výdaje na vzdělávání

Veřejný sektor financuje obecně vzdělávání krytím běžných a kapitálových výdajů vzdělávacích institucí nebo podporou studentů a jejich rodin prostřednictvím stipendií a veřejných půjček či poskytováním dotací na vzdělávací aktivity soukromým firmám a neziskovým organizacím. Zmíněné druhy výdajů tvoří společně veřejné výdaje na vzdělávání. Data o výdajích na vzdělávání používají klasifikaci ISCED 97 (kombinace všech úrovní vzdělávání) až po data za rok 2011; od referenčního roku 2012 se používá ISCED 2011 (všechny úrovně s výjimkou rozvoje vzdělávání v raném dětství).

Tab. 28-14. Celoživotní vzdělávání

Celoživotní vzdělávání se vztahuje k osobám ve věku 25 až 64 let, které uvedly, že se zúčastnily školení nebo kurzu v období čtyř týdnů předcházejících zjišťování (čitatele). Jmenovatel se skládá z celkového počtu obyvatelstva stejné věkové skupiny, vyjma těch, kteří neodpověděli na otázku „účast na školeních a kurzech“. Definice čitatele i jmenovatele je odvozena z Výběrového šetření pracovních sil EU. Získané informace se vztahují ke všem školením i kurzům, které nemusejí vždy souviset s respondentovou současnou či možnou budoucí pracovní pozicí.

Tab. 28-15. Úhrnná plodnost

Úhrnná plodnost (součet měr plodnosti podle věku) je průměrný počet živě narozených dětí, které by se narodily jedné ženě za předpokladu, že by míry plodnosti podle věku zaznamenané ve sledovaném kalendářním roce zůstaly během jejího reprodukčního věku (15–49 let) neměnné.

Tab. 28-16. a 28-17. Naděje dožití při narození – muži, ženy

Naděje dožití při narození vyjadřuje průměrný počet let, kterých má novorozenec naději se dožít při zachování aktuální úrovně úmrtnosti (věkové příslušné pravděpodobnosti úmrtí) během jeho života.

Tab. 28-18. Produkce komunálních odpadů

Komunální odpad je tvořen do značné míry odpadem produkovaným domácnostmi, ale může zahrnovat také podobné odpady produkované malými obchody a veřejnými institucemi, které jsou zapojeny do obecního systému svozu komunálního odpadu. Tato část komunálního odpadu může být v různých obcích a státech odlišná v závislosti na místním systému nakládání s odpady. U oblastí, které nejsou pokryty systémem sběru komunálního odpadu, se množství vyprodukovaného komunálního odpadu odhaduje.

Tab. 28-19. Energetická náročnost hospodářství

Ukazatel je podílem mezi hrubou spotřebou energie v zemi a hrubým domácím produktem (HDP) za daný kalendářní rok. Měří energetickou spotřebu ekonomiky a její celkovou energetickou účinnost. Hrubá spotřeba energie v zemi je počítána jako součet hrubé spotřeby pěti druhů paliv a energie v zemi: uhlí, elektřiny, kapalných paliv, zemního plynu a obnovitelných zdrojů energie. Údaje o HDP jsou brány ve zřetězených objemech, referenčním rokem je rok 2010. Energetická náročnost je určena podílem hrubé spotřeby energie v zemi a HDP. Protože je hrubá spotřeba energie v zemi měřena v kgoe (kilogram ropného ekvivalentu) a HDP v 1 000 EUR, tento podíl se udává v kgoe na 1 000 EUR.

Tab. 28-20. Index průmyslové produkce

Index průmyslové produkce ukazuje produkci sektoru průmyslu (těžba a dobývání; zpracovatelský průmysl; výroba a rozvod elektřiny, plynu, tepla a klimatizovaného vzduchu – sekce B, C a D podle klasifikace CZ-NACE Rev. 2). Měří změny v objemu produkce na měsíční bázi. Průmyslová produkce se sestavuje jako objemový index Laspeyresova typu s fixním bazickým rokem. Tím je v současné době rok 2010 (index 2010 = 100). Index je prezentován ve formě očištěné od vlivu počtu pracovních dnů, bez sezónního očištění.

* * *

Další informace jsou dostupné na internetových stránkách Českého statistického úřadu:

- www.czso.cz/csu/czso/evropska_data_esds
- apl.czso.cz/pll/eutab/html.h (předdefinované tabulky Eurostatu v českém jazyce)

Kompletní databázi ukazatelů evropského srovnání zveřejňuje na svých stránkách Eurostat:

- ec.europa.eu/eurostat